

Bambini in Europa
Børn i Europa
Children in Europe
Enfants d'Europe
Infància a Europa
Infancia en Europa
Kinder in Europa
Kinderen in Europa

L'educació infantil: una perspectiva europea (Document d'Infància a Europa)

Avui, arreu d'Europa es reconeix la necessitat de centres destinats als infants més petits i les seves famílies. Diverses organitzacions internacionals, inclosa la Unió Europea, diferents nivells de govern, els interlocutors socials, les ONGs i moltes famílies els reclamen. Però quins centres? Basats en quins principis i valors? És una qüestió a resoldre només a nivell estatal, regional o local? O la Unió Europea hi pot fer alguna cosa? Si la resposta a aquesta darrera pregunta és afirmativa, quines accions caldria desenvolupar? Aquestes són les qüestions a debat en aquest document.

Infància a Europa és una xarxa d'11 revistes nacionals que s'han unit per editar una revista única: única perquè es publica a 11 països i en 10 llengües europees.

Infància a Europa tracta sobre els serveis educatius per a la infància i les seves famílies, i s'adreça a totes les persones i organitzacions interessades en aquests serveis i en temes infantils. Els objectius d'**Infància a Europa** inclouen la creació d'un fòrum –un 'espai europeu'– per a l'intercanvi d'idees i pràctiques, així com contribuir al desenvolupament de les polítiques i les pràctiques a nivell estatal i europeu. Aquest document, preparat pel Consell de Redacció d'**Infància a Europa**, vol estimular el diàleg democràtic sobre les polítiques europees i la necessitat d'una visió europea de l'educació infantil, i per tant vol afavorir la creació de polítiques europees d'infància.

Bambini, Itàlia

Børn & Unge, Dinamarca

Betrifft Kinder, Alemanya

Cadernos de Educação de Infância, Portugal

Children in Scotland, Regne Unit i Irlanda

Fundació Comenius per al Desenvolupament de l'Infant, Polònia

Grandir à Bruxelles, Bèlgica

Infancia, Espanya i Infància, Catalunya

Le Furet, França

Tidningen Förskolan, Suècia

Unsere Kinder, Àustria

Arguments en favor d'una perspectiva europea de l'educació infantil

1. La Unió Europea comparteix la responsabilitat

Infància a Europa justifica la recerca d'una perspectiva europea de l'educació infantil en tres raons. Primer, perquè la Unió Europea és responsable, juntament amb els governs locals, regionals i estatals, d'aquests serveis i dels infants que hi van. Durant molts anys, l'educació dels infants ha estat una part important de les polítiques socials i econòmiques de la Unió, com un mitjà per crear ocupació i complir els objectius d'igualtat de gènere. Concretament, la UE s'ha centrat sobretot en els "serveis infantils" per a pares treballadors. Recentment, en la cimera de Caps d'Estat celebrada el 2002, es van aprovar uns objectius quant al nombre de places d'escola infantil: 35% dels infants de 0 a 3 anys i 90% dels infants de 3 a 6 anys. Però aquests objectius quantitius no contemplaven cap condició qualitativa, i deixaven en mans dels Estats membres la consecució dels objectius de Barcelona "d'acord amb la provisió (estatal)".

Infància a Europa entén que l'objectiu de les polítiques de la UE d'aconseguir més places d'infantil li dona, *de facto*, una responsabilitat sobre els serveis per als infants més petits i sobre aquests mateixos infants. Recentment, de fet, la UE ha assumit una responsabilitat *de jure* amb l'adopció de la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea per part dels Presidents del Parlament Europeu, del Consell i del Consell d'Europa, en la seva reunió a Niça del 7 de desembre de 2000. L'article 24 d'aquesta

Convenció reconeix que "en totes les accions relatives als infants, ja siguin desenvolupades per administracions públiques o institucions privades, la consideració principal han de ser els interessos de l'infant".

Al juliol del 2006, la Comissió Europea va publicar un document important, "*Cap a una estratègia de la UE sobre els drets de l'infant*" (COM (2006) 367 final). Aquest document proposa "establir una estratègia comunitària comprensiva per salvaguardar i promoure de manera efectiva els drets de l'infant en les polítiques internes i externes de la UE". Afirmar que els drets dels infants són "una prioritat per a la UE". Aquest compromís s'ha refermat en la proposta del Tractat de Lisboa per a la reforma de la UE, acordat pels Estats membres l'octubre del 2007, en què "la protecció dels drets de l'infant" s'especifica com un objectiu de la UE (CIG 14/07; Article 2 (3)).

També caldria mencionar un altre desenvolupament de les polítiques de la UE. Com en el cas de la prioritat atorgada a "la cura dels infants" des de fa molt de temps, i el recent reconeixement dels drets dels infants, la UE ha mostrat interès en l'educació dels infants més petits. En el recent document *Efficiency and Equity in European Education and Training Systems* (COM (2006) 481 final), la Comissió Europea conclou que "l'educació infantil té els millors resultats (en relació a altres nivells educatius) en termes d'adaptació dels infants i del que aquests aconseguixen". I segueix proposant que "els estats membres haurien d'invertir més en educació infantil com una forma efectiva d'establir les bases de l'aprenentatge futur, de prevenir l'abandonament escolar, i d'augmentar l'equitat dels resultats i els nivells d'habilitats generals" (5).

Aquest interès creixent de la política europea requereix una aproximació a l'educació dels més petits que va més enllà dels objectius de Barcelona. Aquests objectius quantitatius necessiten una resposta en forma de declaració clara de valors i principis sobre els quals s'haurien de basar els serveis, amb una menció explícita als drets dels infants i als seus interessos, i que constitueixin una visió europea dels serveis. A més, aquesta perspectiva europea ha d'anar més enllà de la "cura", adoptant un concepte inclusiu d'educació oberta a tots els infants i les famílies, i que compleixi molts

objectius –certament, la “cura” dels infants, però també moltes altres coses, incloent l’educació, el suport a les famílies, la inclusió social i les pràctiques democràtiques.

Infància a Europa es congratula de l’increment de l’interès de la UE pels infants més petits i la seva educació, i espera que el proper pas endavant sigui creuar les fronteres entre les diferents àrees polítiques, per tractar de manera unitària els drets dels infants, l’educació infantil, la cura dels infants i la igualtat de gèneres.

2. Els infants són ciutadans d’Europa

La segona raó que justifica una perspectiva europea de l’educació infantil té a veure amb l’equitat, i està molt lligada a la primera raó. **Infància a Europa** creu que especificar objectius quantitius (com en els objectius de Barcelona) sense fixar uns altres objectius més qualitius no només representa un desistiment de responsabilitat per part de la UE, sinó que també exposa els infants europeus a condicions desiguals. Com a ciutadans europeus, els infants haurien de disposar d’uns drets iguals i d’uns beneficis compartits: aquests drets i beneficis no haurien de dependre del lloc de naixement d’un infant.

3. El valor afegit d’una perspectiva europea

En tercer lloc, **Infància a Europa** creu que la cerca d’una “perspectiva” o “visió” europea pot representar un benefici mutu per a tots els estats membres, ja que els proporciona l’oportunitat de beneficiar-se de les tradicions i experiències, riques i variades, d’arreu d’Europa. La creació d’una perspectiva europea obrirà moltes oportunitats per a que els estats membres aprenguin els uns dels altres, i per desenvolupar i explorar un “espai europeu” per a l’intercanvi, el diàleg i la reflexió.

Què és una perspectiva europea?

Què vol dir **Infància a Europa** quan parla d’una ‘perspectiva europea’? Estem proposant la definició provisional d’una relació entre la coherència i la diversitat: això implica alguns objectius comuns, principis i drets, però també el manteniment de moltes diferències, tant a dins com entre països. Trobar la relació justa entre la coherència i la diversitat és essencial, avui en dia, per a molts avenços, tant dins la

UE com a molts dels seus estats membres, especialment els que han evolucionat cap a formes de govern més descentralitzades. Què s'hauria de determinar centralment per garantir que tots els ciutadans tenen uns drets comuns? I què s'hauria de deixar a les administracions locals per reflectir les necessitats i els desigs particulars de comunitats diferents?

Una perspectiva europea *no* significa una especificació detallada i omnicomprensiva que dugui, a la llarga, a un sistema estandarditzat d'euro-escoles bressol o euro-parvularis per a tots els estats membres. Tampoc no implica una definició definitiva i estàtica. **Infància a Europa** no sap imaginar un temps en què la relació entre coherència i diversitat sigui definitiva, estàtica, i per això parlem 'definició provisional de la relació'. És una qüestió política, i per tant oberta a canvis i debats constants. Fins i tot en les àrees en les quals està clara la necessitat de 'coherència', pot ser que encara hi hagi espai per diferències considerables d'interpretació –que podríem anomenar diversitat-en-la-coherència! Es podria estar d'acord, per exemple, en que tots els centres infantils es beneficiarien d'un currículum, però l'abast, les especificacions i la forma d'aquest currículum podrien (com ara mateix) variar moltíssim de país a país.

De manera que fent aquest exercici de proposar una perspectiva europea, **Infància a Europa** està posant l'educació infantil al centre d'un debat ampli i profund, en el qual hi ha espai per a les diferències d'opinió. Ens satisfà molt el diàleg amb els qui estan en desacord amb la relació que hem proposat.

Què són els 'centres per als infants més petits'?

Amb aquest terme, **Infància a Europa** cobreix un ampli ventall de serveis per als infants des del seu naixement i fins a l'edat d'escolarització obligatòria, edat que oscil·la entre els 5 i els 7 anys segons els diversos estats membres, però que generalment se situa en els 6 anys. Aquests centres tenen noms molt diferents. Cada nom en cada llengua denota una barreja rica i variada de tradicions, valors i idees – per exemple, *école maternelle*, *scuola dell'infanzia*, *kindergarten*, *nursery*, *förskola*,

crèche collectif, children's centre. Escolliu qualsevol d'aquests noms nacionals com un exemple per a tot el ventall de serveis europeus, i aquesta diversitat sembla invisible, mentre que proliferen els malentesos sobre què significa. Per això hem escollit un terme més aviat ampli –'centres per als infants més petits'– que no s'associa a cap país o tradició.

Què cobreix aquest terme, 'centres per als infants més petits'? En primer lloc, ens referim a centres per a grups d'infants per sota de l'edat d'escolarització obligatòria gestionats per organitzacions que poden anar des d'un ajuntament a una cooperativa de pares o a un negoci, i que com a mínim inclouen alguns treballadors assalariats. De manera que incloem serveis com les guarderies, les crèches, els kindergartens, les escoles no obligatòries, els centres d'infants i de cura familiar de dia organitzada (i per això volem dir situacions en les que assistents socials treballen com a part d'una organització més àmplia, com una xarxa, una oficina o un ajuntament). En la majoria d'aquests serveis, els infants passen una part o la majoria del seu temps sense que els seus pares estiguin presents, però no volem excloure els centres en què alguns o la majoria de les famílies romanen amb els seus fills (per exemple, les *maisons vertes* a França, els *spazio gioco* a Itàlia).

En aquest document no incloem l'escola obligatòria. **Infància a Europa** té l'objectiu de parlar-ne en un document futur. Però sí volem emfasitzar la importància de la relació entre els centres per als infants més petits i l'escola obligatòria. En concret, volem evitar el creixent perill de que l'escola obligatòria domini l'escola infantil. En comptes d'això, recolzem la idea llançada per l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) en els seus informes *Starting Strong* (veure més avall) d'una 'relació/associació profunda i igualitària' en la qual cap de les dues domini l'altra, sinó que ambdues estableixin un diàleg i estiguin obertes a noves idees.

Construint sobre la feina ja feta: la base d'una perspectiva europea

En aquest document **Infància a Europa** argumenta la necessitat d'una perspectiva europea i estableix deu principis que poden formar la base d'aquesta visió. Aquests

principis no s'han seleccionat arbitràriament. Es basen en treballs anterior de polítics, gestors i experts.

La nostra "pedra filosofal" és la *Recommendation on Child Care* (92/241/EEC, aprovada el 31 març 1992), adoptada pel Consell de Ministres el març de 1992 com a part del Tercer Programa per a la Igualtat d'Oportunitats de la UE. Aquesta és una declaració de principis polítics i objectius comuns, fruit de l'acord dels governs dels estats membres d'aquell temps, "per permetre la reconciliació de les responsabilitats professionals, familiars i educatives que es deriven de la cura dels infants per part de les dones i els homes" (Article 1). Proposa un paquet de mesures que cobreixen: serveis, permisos laborals, ocupacions i accions que encoratgin els homes a assumir major responsabilitat sobre els infants.

Com els objectius de Barcelona (que no es refereixen a aquest primer document), la *Recommendation on Child Care* adopta una definició restringida de 'centres infantils', reflectint els seus orígens en les polítiques europees preocupades sobretot per la ocupació i la igualtat de gènere (ambdós, volen emfasitzar-ho, objectius importants). Però la Recomanació adopta una perspectiva més àmplia i profunda. Reconeix que "és essencial promoure el benestar dels infants i les famílies, garantint que les seves necessitats es satisfacin". Proposa un ventall de principis qualitius que haurien de guiar el desenvolupament dels centres: cost assequible; accés total a totes les àrees, tant urbanes com rurals; accés per als infants amb necessitats especials; una combinació de la cura amb una aproximació pedagògica; una relació estreta entre els centres, les famílies i les comunitats locals; diversitat i flexibilitat; increment de la oferta per als pares; coherència entre els diferents serveis. Si us plau noteu la juxtaposició de diversitat i coherència, tot i que la Recomanació no defineix la relació entre aquest dos conceptes.

Després de la Recomanació, la Xarxa d'Atenció a la Infància de la Comissió Europea va publicar, el 1996, els *Objectius de Qualitat en els Serveis per als Infants més petits* (*Quality Targets in Services for Young Children*). La Comissió Europea va establir i va donar suport a aquesta xarxa, conformada per un grup d'experts de tots els estats membres, com a part del seu Programa d'Igualtat d'Oportunitats. Entre 1986 i 1996,

la Xarxa va elaborar un gran nombre d'estudis i informes. Responent a la demanda de la Comissió Europea "d'establir uns criteris per a la definició de la qualitat en els centres d'infància", la Xarxa va elaborar i va contextualitzar, partint dels principis establerts a la Recomanació del Consell, 40 objectius que tots els estats membres havien de complir en un període de 10 anys. La consecució d'aquests objectius garantiria que realment s'hauria progressat cap a l'aplicació de la Recomanació –tot i que el document destacava que els objectius no eren l'última paraula en qualitat, per a la qual "no pot haver una visió estàtica i definitiva". A més, aconseguir complir els objectius voldria dir que la Recomanació s'hauria aplicat parcialment, no completament, ja que la definició dels objectius implicava un judici del que era possible en un període de temps determinat. Els objectius es classifiquen en nou àrees: Polítiques; Finances; Nivells i tipus de serveis; Educació; Ràtios professionals-infants; Condicions laborals i formació dels treballadors; Famílies i comunitat; i Performance. El document diu que els objectius són interdependents i formen una totalitat: "Prendre'n qualsevol aïlladament pot no tenir cap sentit i crear confusions".

Tot i que la Comissió Europea mai els va adoptar, els *Objectius de Qualitat* han estat àmpliament distribuïts, debatuts i citats. Continuen sent un exemple únic d'una negociació d'un grup multinacional sobre la relació entre coherència i diversitat.

D'aquesta manera, ja ens hem referit a dos documents europeus recents que fan referència explícita a la necessitat que la UE consideri "en primer lloc" els interessos de l'infant en totes les accions relatives a la infància (*Convenció dels Drets Fonamentals de la Unió Europea*) i que promogui i protegeixi els drets de l'infant. Tot i que no es refereixen explícitament als centres per als infants més petits, **Infància a Europa** considera que aquests documents són part important de la base sobre la qual caldria construir una visió europea, ja que reconeixen clarament la necessitat de considerar els infants uns ciutadans amb drets.

Infància a Europa també s'ha fixat en tres documents més de gran importància, tot i que no provenen de la Unió Europea. La Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) ha desenvolupat l'estudi més ampli i sistemàtic dels serveis educatius per als infants més petits, un estudi que analitza 20 dels seus

estats membres, la majoria a Europa –però no tots. Els dos informes derivats d'aquesta anàlisi temàtica de l'atenció i l'educació dels infants més petits (*Starting Strong*, publicat el 2001, i *Starting Strong II*, publicat el 2006) inclouen no només una informació i un coneixement molt valuós, sinó també un nombre de "elements clau de política per a una educació i atenció als infants reeixida", que contempnen: una aproximació sistemàtica i integrada a les polítiques; una relació forta i igualitària entre els centres infantils i la resta del sistema educatiu; una aproximació universal a l'accés; una inversió pública substancial en els centres i les infraestructures; una visió participativa de la millora de la qualitat i la seguretat i una formació i unes condicions laborals adients per a tots els treballadors.

Per a una nova educació pública va ser publicat el 2005 per l'Associació de Mestres Rosa Sensat, una organització catalana molt respectada que es dedica a l'educació i a la formació professional dels mestres. Aquesta declaració estableix principis i idees importants sobre l'objectiu i la pràctica dels centres. El document s'organitza en deu apartats, i pretén presentar una "nova utopia educativa". També aborda aquesta qüestió des d'una perspectiva àmplia, sense distingir entre les escoles per als infants més petits i les escoles per a infants més grans i joves. Representa, per tant, una oportunitat important per reflexionar sobre la relació entre aquests sectors.

La nostra imatge de l'infant

Els principis proposats per **Infància a Europa** per a una perspectiva europea de l'educació infantil es basen en treballs europeus previs, com ja s'ha dit. Però també es basen en la nostra resposta a la qüestió més fonamental: quina és la imatge de l'infant? La qüestió és fonamental perquè el debat sobre l'educació infantil ha de començar justament en els infants més petits. Fer-se la pregunta significa reconèixer que hi ha moltes imatges possibles, o idees sobre la infància. Respondre-la és prendre una opció política i ètica, una elecció que és molt significativa per a les polítiques, la pràctica i l'oferta, i la resposta ofereix una declaració de valors com a punt de referència per als principis que segueixen.

La nostra imatge de l'infant és el que Loris Malaguzzi, una important figura europea en el camp de l'educació infantil, qualificava com a infant "ric". Malaguzzi no es referia

a un infant materialment ric, sinó a un infant nat amb un enorme potencial que es pot expressar en cent llenguatges; un "aprenent" actiu, que vol entendre el significat del món des que neix, un co-creador de coneixement, identitat, cultura i valors; un infant que pot viure, escoltar, aprendre i comunicar-se, però sempre en relació als altres; un infant integral, amb cos, pensament, emocions, creativitat, història i identitat social; una persona la individualitat i autonomia del qual depenen de la interdependència, i que necessita i vol connectar amb altres infants i adults; un ciutadà amb un lloc a la societat, un subjecte de drets que la societat ha de respectar i recolzar.

Creiem que l'infant té un paper important tant en l'esfera pública de la societat com en l'esfera privada de la família. La família és essencial per al benestar i desenvolupament de l'infant, per a que l'infant se senti estimat, valorat i atès, i per a la construcció de la seva identitat, cultura i valors. Les famílies són molt diverses, i aquesta diversitat ha de ser respectada com un element fonamental de la societat europea. Però com l'infant, la família no existeix aïlladament; és part de la societat i existeix en relació a aquesta. La família té un rol important en el creixement, però aquest rol està mediatitzat per moltes altres forces: el suport i el respecte que rep de la societat; les demandes del lloc de treball i d'un capitalisme més i més competitiu; les influències de uns mitjans de comunicació i d'unes tecnologies de la informació cada cop més poderoses, i moltes altres coses. La família, per resumir, pertany al domini privat de l'infant, però el seu context és el domini públic; no és ni el primer ni l'únic educador, però sí part d'una xarxa complexa de relacions educatives al centre de les quals se situa l'infant.

L'infant necessita i es mereix un centre que sigui holístic en la seva concepció, que assumeixi la impossible separació de la cura i l'educació, de la raó i l'emoció, del cos i la ment; que tingui potencial per a un ventall infinit de possibilitats -culturals, lingüístiques, socials, estètiques, ètiques, polítiques i econòmiques; i que sigui un lloc de trobada per als infants i els adults en el sentit físic de la paraula, però també social, cultural i polític. És un centre que es concep com un servei públic, com un fòrum i un espai per als infants, un indret per a la trobada i la relació, on els infants i els adults es trobin i es comprometin a alguna cosa, on puguin dialogar, escoltar i debatre per compartir significats. És un indret per a la pràctica política i ètica, un

espai per a la recerca i la creativitat, la coexistència i el plaer, el pensament crític i l'emancipació. És un lloc per a la formació de la individualitat i l'autonomia, però també per a l'enfortiment de la interdependència i la solidaritat sense la qual la individualitat i l'autonomia són impossibles. Aquest centre no substitueix la família, sinó que n'és un complement, un suport que ofereix als infants i a les famílies més oportunitats. I, per últim però no menys important, és un dret de tots els ciutadans des del seu naixement.

Proposta per a una perspectiva europea de l'educació infantil

Un cop establerta aquesta declaració de principis basada en la nostra imatge de l'infant, **Infància a Europa** proposa deu principis com a base per a una perspectiva europea de l'educació infantil. Oferim aquests principis des d'un esperit obert i amb un desig de diàleg democràtic; però amb l'objectiu clar de trobar una base comuna que permeti que tots els infants d'Europa gaudeixin dels mateixos drets educatius –una tasca urgent quan un nombre creixent d'infants utilitza els centres. També reconeixem que els centres que considerem en aquest document només són una part d'una xarxa de serveis i altres polítiques necessàries per assegurar una bona infància, per donar suport a les famílies i per reduir les desigualtats, l'exclusió i la injustícia.

Aquests principis s'haurien de considerar com a objectius a aconseguir. En molts casos, haurien de ser introduïts progressivament més que no pas aplicats immediatament. El període d'aplicació serà subjecte de debat. La visió d'**Infància a Europa** és que haurien de ser aplicats abans de 2020, en un termini de 12 anys. Finalment, com en els objectius de qualitat, aquests principis són interdependents i formen una totalitat: s'haurien d'adoptar tots, i no només una selecció.

Principis

1. Accés: un dret de tots els infants

L'accés és un dret de tots els infants. Tots els infants tenen dret a una plaça en un centre infantil, sense distinció de: qualsevol discapacitat o altres necessitats especials que puguin tenir; on viuen; la renda familiar o altres circumstàncies, incloent si els

seus pares tenen feina o estan a l'atur. Aquest dret dels infants no és una alternativa als permisos maternals o parentals, que ja constitueixen un dret de tots els pares europeus; ambdós drets són necessaris i ambdós són valuosos per als infants i els pares.

2. Accessibilitat: un servei gratuït

Com l'educació infantil és un dret i una responsabilitat pública, hauria d'oferir-se gratuïtament. El principi d'accés gratuït ja s'aplica a molts estats membres en el cas dels centres per a infants d'entre 3 i 6 anys, però caldria estendre'l als centres per a infants menors de 3 anys. El finançament d'aquests centres hauria d'arribar via impostos, i haurien de finançar-se tots els centres, públics i privats, que compleixin els principis establerts en aquesta declaració. La revisió de l'evidència de l'OCDE a *Starting Strong II* conclou que el finançament directe dels serveis és millor que donar diners a les famílies.

3. Una visió pedagògica: holística i amb objectius múltiples

Els centres haurien de concebre's com un servei públic i com un lloc per a la trobada i les relacions entre els infants i els adults. Haurien d'adoptar una visió holística dels infants i tenir múltiples objectius, reconeixent la multiplicitat de possibilitats que poden oferir, així com la diversitat d'infants i famílies. Haurien de proporcionar una atenció sana i segura; òbviament, haurien de treballar amb una ètica de la cura, que hauria d'estar contemplada en totes les activitats i relacions. Però la provisió de cura s'hauria d'inserir en un context més ampli, com una part integral i inseparable del desenvolupament d'un infant, un objectiu ampli que reconeix la importància de l'espai i del joc en les vides dels infants i que inclou l'aprenentatge, les relacions socials, l'ètica, l'estètica, i el benestar emocional i físic –"l'educació" en el seu sentit més ampli. Els centres no només haurien d'estar oberts a objectius nous i inesperats, sinó també a rols i resultats que no es poden anticipar. Els resultats importen, però no només els que es poden predefinir. La qüestió a demanar a qualsevol centre no és "Ha aconseguit els resultats a, b, i c?," sinó "què ha aconseguit?"

4. Participació: un valor essencial

Les escoles haurien de considerar la participació com un valor essencial, com una expressió de democràcia i com una mitjà per combatre l'exclusió social. La participació requereix un treball pedagògic que doni suport al desenvolupament i criança de cada infant. La participació implica la inclusió activa de tota la comunitat: tots els infants i els adults, incloent les famílies, els professionals de tota mena que treballen als centres i altres ciutadans. La participació permet que tots aquests grups contribueixin a la construcció d'un projecte comú i a tots els aspectes de la vida de l'escola, incloent ajudar de moltes maneres, i una implicació activa en la gestió, en la presa de decisions i en l'avaluació.

5. Coherència: un marc per donar suport a una visió comuna

Tots els centres haurien d'inserir-se en un marc polític únic i coherent que asseguri una visió comuna i unes condicions compartides a tots els centres per a infants en algunes àrees claus on la coherència és un valor essencial. Aquestes àrees clau, que constitueixen el marc comú, haurien d'incloure: accés; accessibilitat (quota); visió pedagògica; un context curricular; participació; avaluació; estàndards mínims relatius a l'entorn i al personal, incloent la seva qualificació i les condicions de treball; i una infraestructura de suport. Serà més fàcil construir aquest marc únic i coherent per als centres infantils des del naixement i fins l'edat d'escolarització obligatòria quan hi hagi un únic departament responsable d'aquests centres en tots els nivells de govern.

6. Diversitat i elecció: condicions per a la democràcia

Tots els centres haurien de reconèixer, respectar i valorar positivament la diversitat, en totes les seves dimensions i com un valor i un element fonamental de la cultura europea. Haurien de donar suport a la diversitat de llengües, ètnia, religió, gènere, orientació sexual i discapacitats, i desafiar els estereotips i la discriminació. Aquesta postura s'hauria d'expressar en la seva "obertura" als infants i les seves famílies, en la seva pràctica i en la composició del seu staff, que hauria de reflectir la diversitat de la comunitat local; hauria d'incloure com a mínim un 20% de treballadors homes el 2020 i, a més llarg termini, un 40%. S'hauria de donar suport i encoratjar les escoles perquè explorin i experimentin amb paradigmes, teories i pràctiques diverses, per contestar els discursos dominants i per crear noves formes de pensament i de treball. Els centres, per tant, haurien de ser indrets que no només reproduïxin la diversitat,

sinó espais on aquesta es creï activament, donant suport a la co-construcció per part de tots els participants, infants i adults, amb coneixements, valors i identitats noves i diferents.

El reconeixement, el respecte i la valoració de la diversitat –de persones, pràctiques i perspectives– i de la capacitat d'elecció entesa com un procés participatiu i inclusiu de presa de decisió (*l'exercici democràtic de l'elecció*) són condicions de la democràcia en els centres infantils, un altre valor essencial que hauria de subjure tots els seus aspectes.

Les famílies i els infants haurien de poder tenir alguna capacitat d'elecció sobre els centres als quals poden accedir. Però aquest *exercici individual de l'elecció* només és un dels significats de l'elecció, i és un valor entre molts d'altres. No se li hauria de donar prioritat per damunt d'altres valors.

7. Avaluació: participatòria, democràtica i transparent

L'avaluació hauria de ser un procés continu, participatiu i democràtic. L'avaluació s'hauria d'obrir a totes les persones, infants i adults, donant-los a tots la oportunitat de debatre aspectes reals, concrets, i de fer-se responsables d'emetre judicis de valor amb altres ciutadans –més que no pas amagar-se darrere la pretesa objectivitat científica oferta per avaluacions d'experts i gestors. Això requereix mètodes com la documentació pedagògica, que dona visibilitat a la pràctica, mètodes transparents i subjectes a reflexió, diàleg, interpretació i judicis de valor –i deixar espai a resultats inesperats.

8. Donar valor a la feina: els professionals del 0-6 i la paritat amb els mestres d'escola

La nostra imatge de l'educació infantil i dels principis definits més amunt requereixen un professional qualificat per treballar pedagògicament amb infants d'entre 0 i 6 anys, i no només per treballar amb els infants, sinó també amb les seves famílies i la comunitat. Aquesta és una feina complexa, exigent i important. El professional pot fer diferents tasques: pot ser un pedagog, un mestre, un atelierista; en alguns països, el 0-6 serà una professió molt especialitzada i distinta d'altres, mentre que en altres el

treball amb aquests infants serà una àrea d'especialització dins una professió més àmplia. Però sigui quina sigui la fórmula, tots els professionals necessiten certes competències comunes: pensar críticament, fer judicis tenint en compte el context, ser capaços de treballar amb individus i amb grups, ser capaços d'escoltar, comunicar-se i treballar democràticament. Tots els mestres d'infantil a més, han de tenir les mateixes condicions de treball que els mestres de l'escola obligatòria pel que fa a la qualificació inicial i el desenvolupament professional (formació contínua), salaris i altres condicions laborals. Hi ha punts de vista diferents sobre quin percentatge dels treballadors hauria d'estar format a nivell professional: des del nostre punts de vista (d'acord amb els "Objectius de Qualitat"), com a mínim un 60% ho haurien d'estar, i això s'aplica tant als treballadors homes com dones.

9. Escola infantil i escola obligatòria: un lligam fort i igualitari

L'escola infantil i l'escola obligatòria haurien de treballar envers el que l'OCDE anomena "un lligam fort i igualitari", com a iguals en el sistema educatiu, Aquest lligam hauria d'estar basat en una idea comuna del que és un infant, dels centres per als infants i de l'educació. L'educació, en aquesta visió comuna, és el procés de construcció de coneixement, valors i identitat, sobretot per a l'emancipació i el creixement de persones sanes, competents i justes. No s'hauria d'organitzar en matèries acadèmiques, sinó a l'entorn d'àrees que siguin importants per al floriment individual, una societat democràtica i un entorn sostenible: comunicació; cultura; ciència i tecnologia; salut, el medi ambient i el desenvolupament sostenible; la democràcia i la ciutadania; la creativitat i la curiositat, i la cura.

L'escola obligatòria pot aprendre molt de l'escola infantil, especialment tal com es defineixen en aquest document. Es necessiten "llocs de trobada pedagògica", on totes dues puguin dialogar i co-construir nous valors i pràctiques que els permetin oferir una educació en el seu sentit més ampli, reconeixent que el seu objectiu principal o únic no són uns resultats acadèmics definits restrictivament.

Hi ha una sèrie de condicions que promouran un 'lligam fort i igualitari', incloent un sector de l'educació infantil fort i confiat. Això té més probabilitats d'aconseguir-se en els llocs on els infants no entren a l'escola primària fins als 6 anys d'edat.

10. Associació transnacional: aprenent amb altres països

Europa té una rica herència de teories i pràctiques innovadores i democràtiques en educació infantil, herència que avui continua en diferents experiències locals. Algunes són exemples vius dels principis que hem establert en aquest document. Alhora, Europa fa front a forces que posen en risc el millor de la nostra herència i de les nostres experiències actuals, substituint-les per alternatives estandarditzades i empobridores, i una visió de mercat que és molt restrictiva i atomitzadora, calculadora i contractual, instrumental i tècnica. Per donar resposta a aquesta visió de l'educació, i per confrontar-la amb una perspectiva europea alternativa, és important expandir i aprofundir els lligams arreu d'Europa, implicant molts participants a tots els nivells.

No comencem de zero: **Infància a Europa** és només una d'entre força associacions i xarxes existents. Necessitem crear més espais transnacionals, fòrums de trobada europeus, on hi hagi diàleg i reflexió i oportunitats per creuar fronteres i explorar noves perspectives, on puguem debatre críticament, i on puguem aprendre els uns dels altres, co-construint nous coneixements. Com a part d'aquest procés, l'intercanvi de professionals entre els diversos països també s'hauria d'estimular, tant a curt termini com a llarg termini.

Infància a Europa vol estimular el debat democràtic per donar suport a la creació d'una política d'infància i de serveis per als infants més petits europea. **Infància a Europa** voldria rebre les opinions d'organitzacions i persones. Si us plau feu-nos arribar la vostra opinió a: infancia.europa@revistainfancia.org